

Ovisshetens tid

SOM-undersökningen 2022
SOM-rapport nr 82

Ulrika Andersson, Patrik Öhberg, Anders Carlander,
Johan Martinsson och Nora Theorin (red)

Redaktörer: Ulrika Andersson, Patrik Öhberg,
Anders Carlander, Johan Martinsson och Nora Theorin

© Författarna och SOM-institutet

Teknisk redaktör: Anna Staffas

Omslag: Daniel Zachrisson

Redigering: Henny Östlund

Tryck: By Wind AB, Ödeshög 2023

ISBN: 978-91-89673-54-0

ISSN: 0284-4788

ISRN: GU-STJM--82-SE

INNEHÅLL

Förord	3
Ovisshetens tid Ulrika Andersson, Patrik Öhberg, Anders Carlander, Johan Martinsson och Nora Theorin	11
DEMOKRATI & VAL	
Demokrati som överideologi eller en ideologi bland andra? Thomas Persson och Sten Widmalm	37
Vilka partier ägde sakfrågorna i valet 2022? Johan Martinsson	55
Vem e' de' du vill ha? Svenska folkets uppfattningar om viktiga egenskaper hos politiker Felix Cassel och Patrik Öhberg	67
Röstdelning i ett nytt politiskt landskap Gissur Ó Erlingsson, Maria Solevid, Anna Cederholm Lager och Henrik Oscarsson	79
Stora svängningar i den politiska dagordningen valåret 2022 Johan Martinsson	95
Kungen sitter säkert på tronen – men kronprinsessan är mest populär Ulrika Andersson	109
(O)SÄKERHET & ALLIANSER	
Svensk säkerhet i krigets skugga: Nato, försvaret och stödet till Ukraina Karl Ydén, Ulf Bjereld och Joakim Berndtsson	129
Jordskred i svensk Nato-opinion efter Rysslands invasion av Ukraina Ulf Bjereld och Henrik Oscarsson	141

Varifrån får svenskarna sina nyheter om kriget i Ukraina? Gunnar Nygren och Andreas Widholm	155
Välkommen till det digitala övervakningssamhället Marie Eneman och Jan Ljungberg	175
Svensk EU-opinion i tider av krig i Europa Sofie Blombäck och Thomas Karv	189
Nu när opinionen omfamnar EU – Är det dags för ett Europas förenta stater? Marcus Weissenbilder, Ulrika Andersson och Patrik Öhberg	203
MEDIER & KULTUR	
Att använda eller inte använda nyhetsmedier – sällananvändning bland 18–65-åringar Ulrika Andersson	219
Allmänhetens åsikter om mediers (o)beroende och (o)partiskhet Ulrika Andersson	237
Varför är inte alla på biblioteket? Jonas Söderholm och David Gunnarsson Lorentzen	255
Bokläsning bland unga vuxna fortsatt stark trend Elisa Tattersall Wallin, Tobias Carlsson och David Gunnarsson Lorentzen	269
De okända Julia Bergquist och Sebastian Lundmark	283
SAMHÄLLE & OPINION	
Skilda världar? Ideologisk polarisering kring våldets orsaker i samhället 1995–2022 Felix Cassel och Patrik Öhberg	301
Svenska folket tycker om Systembolaget David Karlsson, Sören Holmberg och Lennart Weibull	315

Här, där eller överallt? Medborgares åsikter om lokalisering av offentlig service Jenny de Fine Licht, David Karlsson och Louise Skoog	329
Svenska folket betygsätter myndighetsverige Sören Holmberg och Marcus Weissenbilder	343
De övertygade och de ljumma. Flyktingopinion, partianhängarskap och värderingar Marie Demker	361
På tillitsfronten intet nytt Anders Carlander	375
Tendensen att misstro officiella sanningar: konspiratorisk mentalitet hos svenska folket Jesper Strömbäck	389
ENERGI & KLIMAT	
Ekologisk modernisering och svensk elproduktion Sofia Axelsson, Johan Martinsson och Björn Rönnerstrand	409
Fångad av en vindkraftsdebatt Sofia Axelsson, Simon Matti och Björn Rönnerstrand	421
Ännu ett kärnkraftsval Sören Holmberg	435
Vägar till klimatskepticism Björn Rönnerstrand, Henrik Oscarsson och Sofia Axelsson	449
(Dold) energifattigdom i Sverige Jenny von Platten	461
Vem använder bilpool? John Magnus Roos	483

METODREDOVISNING

Den nationella SOM-undersökningen 2022

Julia Bergquist

501

BILAGOR

Om författarna

513

SOM-institutets böcker

519

FÖRORD

Ovisshetens tid är SOM-institutets 82:a forskarantologi sedan starten 1986. Den bygger på 2022 års nationella SOM-undersökning – den 37:e i ordningen. Undersökningen genomfördes som sju riksrepresentativa urval om vardera 3 750 slumpmässigt utvalda personer boende i Sverige i åldrarna 16 till 90 år. De sju delundersökningarna är att betrakta som editioner av samma studie. Uppsättningen av enkätfrågor varierar något mellan editionerna men de innehåller också ett stort antal gemensamma frågor om samhälle, opinion och medier samt demografi och bakgrund.

Huvuddelen av de svar som ligger till grund för analyserna i boken inkom under oktober 2022. Ansvarig för datainsamlingen har varit *Indikator – Institutet för kvalitetsindikatorer* med Edvin Boije som fältledare. Närmare uppgifter om undersökningens uppläggning och genomförande finns i metodredovisningen längst bak i boken. En mer utförlig dokumentation av 2022 års SOM-undersökningar finns att ladda ner på SOM-institutets webbplats (SOM-rapport 2023:4).

I boken medverkar forskare från olika ämnesområden och lärosäten. De sammanlagt trettioen kapitlen speglar den ämnesmässiga bredd som finns i SOM-undersökningarna. Varje författare svarar själv för sin tolkning av data och slutsatserna i respektive kapitel.

Dataunderlaget från tidigare SOM-undersökningar är tillgängliga för akademisk forskning och utbildning via Svensk Nationell Datatjänst (SND) vid Göteborgs universitet. De publikationer som hittills utgivits av SOM-institutet finns förtecknade längst bak i föreliggande volym. Mer information om SOM-institutet finns på institutets webbplats.

Göteborg i juni 2023

Ulrika Andersson
Docent
SOM-institutet
Göteborgs universitet

Patrik Öhberg
Docent
SOM-institutet
Göteborgs universitet

Anders Carlander
Fil. dr.
SOM-institutet
Göteborgs universitet

Johan Martinsson
Docent, föreståndare
SOM-institutet
Göteborgs universitet

Nora Theorin
Fil. dr.
Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation
Göteborgs universitet